

Wybrane zabytki Parku Krajobrazowego Gór Słonnych

Większość zabytków z obszaru Parku Krajobrazowego Gór Słonnych stanowią drewniane kościoły i cerkwie. Obok nich występują pozostałości dworów i zespoły pałacowe.

Cerkiew drewniana greckokatolicka p.w. Narodzenia NMP obecnie kościół rzymskokatolicki w miejscowości Bezmiechowa Górna, gmina Lesko

Cerkiew murowana greckokatolicka p.w. Świętej Trójcy obecnie kościół rzymskokatolicki w miejscowości Międzybrodzie, gmina Sanok

Cerkiew drewniana greckokatolicka p.w. św. Parasekwy obecnie kościół rzymskokatolicki w miejscowości Stefkowa, gmina Olszanica

Pałac w miejscowości Olszanica, gmina Olszanica

Park Krajobrazowy Gór Słonnych

Rok utworzenia: 1992, **Powierzchnia:** 56 188 ha

Struktura użytkowania:

Lasy: 40 736 ha

Użytki rolne: 14 384 ha

Wody: 247 ha

Pozostałe: 820 ha

Formy ochrony przyrody:

Rezerваты: 9 szt.

Użytki ekologiczne: 306,43 ha

Pomniki przyrody:

62 szt. pomniki przyrody ożywionej

4 szt. pomniki przyrody nieożywionej

Stanowiska dokumentacyjne: 2 szt.

Obszary NATURA 2000: 3 obszary

Zespół Parków Krajobrazowych w Przemyślu
ul. Tadeusza Kościuszki 2
37-700 Przemyśl
tel. 16 670 39 69
e-mail: biuro@zpkprzemysl.pl

www.zpkprzemysl.pl

www.facebook.com/zpkwprzemyslu/

www.instagram.com/zpkwprzemyslu/

Park Krajobrazowy Gór Słonnych

Ochrona przyrody

Daglezia zielona (Pseudotsuga menziesii)

Pomnik przyrody Zdzisława

Użytek ekologiczny "Trzciniec"

Czerwończyk dukacik (Lycycaena virgaureae)

Salamandra plamista (Ambystoma maculatum)

Muchomor czerwony (Amanita muscaria)

Pióropusznik strusi (Matteuccia struthiopteris)

Chrobotek kubkowaty (Cladonia pyxidata)

Rezerwat przyrody "Chwaniów"

Źródło solankowe "Warzelnia"
Pomnik przyrody nieożywionej

POMNIKI PRZYRODY

Najczęściej za pomniki przyrody żywej uznaje się drzewa wyróżniające się ze względu na sędziwy wiek i okazałe rozmiary. Mogą one być obejmowane ochroną jako pojedyncze obiekty, bądź ich skupiska, aleje czy grupy.

Ochroną w formie pomników przyrody obejmuje się również szczególnie okazałe egzemplarze krzewów, stanowiska rzadkich roślin zielnych.

Pomniki przyrody żywej pełnią ważną rolę naukową i dydaktyczną. Ze względu na swą długowieczność, dostarczają danych o biologii starych drzew i wpływie czynników zewnętrznych, a także o zdolnościach adaptacyjnych gatunków rodzimych do zmian warunków siedliskowych oraz do zmian całego ekosystemu.

Na terenie Parku Krajobrazowego tą formą ochrony objęte są obecnie 62 drzewa, występujące pojedynczo lub w grupach (park podworski w Leszczowatym, park podworski w Jureczkowej). Odnotowuje się również 4 sztuki pomników przyrody nieożywionej.

Lipa drobnolistna (Tilia cordata) „Urd”

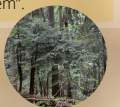
REZERWATY PRZYRODY

Rezerваты przyrody stanowią jedną z podstawowych form przestrzennych realizacji ochrony przyrody. Na terenie Parku Krajobrazowego Gór Słonnych występuje 9 rezerwatów przyrody: "Cisy w Serechnicy", "Na Oratyku", "Chwaniów", "Na Opalonym", "Buczyna w Wańkowej", "Dyrbek", "Nad Trzciniecem", "Polanki" oraz "Góra Sobień".

Organem sprawującym nadzór nad rezerwatami przyrody jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Fragment drzewostanu w rezerwacie „Dyrbek”

Fragment drzewostanu w rezerwacie „Cisy w Serechnicy”

UŻYTKI EKOLOGICZNE

Użytki ekologiczne tworzone są na ogół na terenach zakwalifikowanych jako nieużytki, czyli tereny nieprzydatne do produkcji rolnej i leśnej oraz niewykorzystywane do działalności gospodarczej, na terenach leśnych są to najczęściej polany, wydmy, obiekty wodne, urwiska, natomiast na terenach rolniczych płaty naturalnej roślinności, różne obiekty hydrograficzne. Użytkiem ekologicznym mogą być również grunty odłogowane, jeśli w ich zbiorowiskach roślinnych występują gatunki rzadkie, chronione, zagrożone wyginięciem, o dużych walorach krajobrazowych, zapobiegające erozji wodnej na stokach.

Użytki ekologiczne, z przyczyn najczęściej natury ekonomicznej oraz konieczności przestrzegania określonych nakazów i zakazów w odniesieniu do nich, są nadal rzadką formą ochrony przyrody w naszym kraju. Na obszarze Parku Krajobrazowego Gór Słonnych użytki ekologiczne funkcjonują w trzech gminach: Ustrzyki Dolne - 295,72 ha, Sanok - 0,54 ha oraz Tyrawa Wołoska - 10,17 ha (powierzchnie geometryczne).

Użytek ekologiczny "Wojtkowa"

Rezerwat „Cisy w Serechnicy”

Utworzony został w roku 2002, na powierzchni 14,48 ha, we wsi Wola Romanowa, w powiecie bieszczadzkiem. Jest to jedyny w Górach Sanocko-Turczańskich rezerwat, chroniący naturalne, a zarazem jedno z najbogatszych, stanowisko cisa pospolitego na Podkarpaciu. Położony jest na północno-wschodnim stoku, wchodzącym w skład pasma nazywanego „Ostrym Działem”.

Fauna

Rusalka pawik (Nymphalis io)

Mieniak tęczowiec (Apatura iris)

Biegacz fiołetowy (Carabus violaceus)

Gajnik Iśniący (Hylacomium splendens)

Sopłówka bukowa (Hericium coralloides)

Bezlist okrywowy (Buxbaumia viridis)

Park Krajobrazowy Gór Słonnych, z punktu widzenia bogactwa świata flory, to obszar Karpat, gdzie występują zarówno fitocenozy charakterystyczne dla gór niskich i pogórza, drzewostany z drzewami często osiągniętymi pokaźne rozmiary, bogactwo dobrze zachowanych siedlisk przyrodniczych, zarówno leśnych, jak i nieleśnych, stanowiska chronionych gatunków, reprezentujących element wschodni, jak i zachodni, świadczące o wysokich walorach przyrodniczych. Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących, na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej, rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i grzybów oraz ich siedlisk, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Ochrona gatunkowa zwierząt ma na celu zapewnienie przetrwania i zachowanie właściwego stanu ochrony dziko występujących w Polsce i Unii Europejskiej, rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt oraz ich siedlisk i ostoi. Celem tej ochrony jest także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Flora

Lilia złotogłów (Lilium martagon)

Gnieźnik leśny (Neottia nidus-avis)

Wawrzynek wilczczyko (Daphne mezereum)

Na terenie Parku Krajobrazowego Gór Słonnych stwierdzono występowanie 67 gatunków roślin chronionych, 42 gatunki chronionych mszaków i wątrobowców, 8 gatunków grzybów i 4 gatunki porostów, znajdujących się pod ochroną.

Gajnik Iśniący (Hylacomium splendens)

Sopłówka bukowa (Hericium coralloides)

Bezlist okrywowy (Buxbaumia viridis)

Park Krajobrazowy Gór Słonnych jest siedliskiem dla co najmniej 61 gatunków ssaków, 182 zaobserwowanych gatunków ptaków. Odnotowano tu 6 gatunków gadów, 15 gatunków płazów oraz 75 gatunków owadów – gdzie należy podkreślić obecność czerwończyka nieparka Lycycaena dispar, modraszka telejus Phengaris teleius i niepylaka mnemoszyna Parnassius mnemosyne. Znajduje tu również środowisko do życia dla wielu nietoperzy.

Owady stanowią najliczniejszą grupę zwierząt przystosowaną do wszystkich środowisk, występują na łąkach, w powietrzu, a także w wodach. Na uwagę zasługują gatunki będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Góry Słonne PLH180013, są to chrząszcze (Coleoptera): biegacz urozmaicoony Carabus variolosus, biegacz Zawadzkiego Carabus zawadzki, ponurek Schneidera Boros schneideri, zagłębek bruzdkowany Rhysodes sulcatus, zgziotek cynobrowy Cucujus cinnaberinus oraz motyl (Lepidoptera): krasopani hera Callimorpha quadripunctaria.

Turystyka

Park podworski w Jureczkowej, gm. Ustrzyki Dolne

Turystyka zwykle traktowana jest jako jedna z form kultury fizycznej lub jako część krajoznawstwa wtedy, gdy dominuje element poznawczo-dydaktyczny. Turyści starają się wypoczywać zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju, a co za tym idzie nie powodować w środowisku negatywnych następstw przyrodniczych czy społecznych.

Ścieżka dydaktyczna to stosunkowo nowe pojęcie w turystyce i edukacji. Jej znaczenie i rola jest ogromna.

Ścieżkę przyrodniczo-dydaktyczną można określić jako wytyczoną i dobrze oznakowaną trasę w terenie, pokonywaną najczęściej pieszo w celach edukacyjnych, dzięki której każdy z nas może zapoznać się z osobliwościami i pięknem danego obszaru.

Człowiek coraz bardziej tęskni za spokojem, z dala od zgiełku i hałasu miasta, w którym mieszka, odczuwa naturalną potrzebę odpoczynku na łonie przyrody, a także coraz bardziej interesuje się ochroną przyrody. Na terenie Parku Krajobrazowego Gór Słonnych można zwiedzić następujące ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne: "Polanki", "Drzewa parku podworskiego w Jureczkowej", "Na Górze Sobień".

Ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna "Na Górze Sobień"

Ścieżka położona w miejscowości Manasterzec na gruntach Nadleśnictwa Lesko. Swoją początek bierze w rezerwacie przyrody "Góra Sobień", gdzie na wzniesieniu zapoznany się z roślinnością rezerwatu oraz ruinami zamku Kmitów, będącego od XVI w. główną siedzibą największego rodu, prowadzącego w średniowieczu akcję zasiedlania Bieszczadów. Florę rezerwatu reprezentuje ponad 200 gatunków, w tym chronione m.in.: wawrzynek wilczczyko, lilia złotogłów, tojad wiechowaty czy śnieżyczka przebiśnieg.

Śnieżyczka przebiśnieg (Galanthus nivalis)

Ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza "Polanki"

Ścieżka zlokalizowana jest w południowo-zachodniej części rezerwatu "polanki" położonego na gruntach Nadleśnictwa Brzozów oraz w granicach Parku Krajobrazowego Gór Słonnych. Rezerwat chroni naturalne zbiorowisko leśne buczyny karpackiej. Gatunkami lasotwórczymi są: buk i jodła osiągające znaczne rozmiary. Istotny walor przyrodniczy rezerwatu stanowią licznie występujące rośliny objęte ochroną. W rezerwacie chroni się także okazy przyrody nieożywionej - zbudowane z piaszczawki ciężkowieckiego skałki - z których najciekawsze to: "Duży Kamień" w kształcie baszty i "Mały Kamień" w kształcie muru. W miejscu zwanym "Ripne" znajdowała się kopalnia ropy naftowej istniejąca na pewno już z końcem XIX wieku.

Ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna "Drzewa parku podworskiego w Jureczkowej"

Trasa ścieżki prowadzi przez park podworski w miejscowości Jureczkowa, zlokalizowany na gruntach Nadleśnictwa Bircza, Leśnictwo Wojtkówka, w granicach Parku Krajobrazowego Gór Słonnych. Ogród utworzony w XIX wieku, rozplanowany był na rzucie prostokąta na uroczysku "Dworze". Z dawnego układu zachowała się droga dojazdowa z mostkiem na rzecze Wiar, platforma ziemna z pozostałościami fortyfikacji - wałów i bastionów ziemnych, a także piękne egzemplarze starych drzew.

Ruiny zamku Sobień, Manasterzec, gm. Lesko
Ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna "Na Górze Sobień"